

هوتک چیست؟

PTMP/SK/R&D/A/ Hotak 01 /23062023

مقدمه

هوتک یا هوتک در گویش بلوچی به گودال مصنوعی و یا طبیعی به نسبت بزرگی اطلاق می‌شود که آب حاصل از بارندگی‌ها به آن هدایت و در آن جمع‌آوری شده و در طول سال به مصارف کشاورزی و آشامیدنی انسان و حیوانات اهلی و وحشی می‌رسد. هوتک، سامان‌های سنتی مشابه آبنبار یا مخزن آب روباز است که از آن برای مهار، کنترل و بهره‌برداری از سیلاب استفاده می‌شود و به‌عنوان یکی از راه‌های متداول تأمین آب در جنوب بلوچستان کاربرد دارد.

ضرورت احداث هوتک

یکی از ویژگی‌های بارز مناطق خشک و بیابانی، توزیع نامناسب زمان وقوع بارش‌ها است. در این مناطق، بارش‌ها به‌طور عمده به‌صورت رگبار بوده و در زمانی کوتاه، حجم زیادی از رواناب به شکل سیلاب جاری می‌شود که پس از فرسایش شدید خاک، به سرعت از دسترس خارج می‌شود. طراحی سامانه‌های جمع‌آوری آب باران برای مهار چنین سیلاب‌هایی نیازمند درک کامل و جامع از مقدار نزولات جوی و توزیع زمانی وقوع بارش‌ها است که مردم بومی با تکیه بر دانش پیشینیان و با استفاده از سال‌ها تجربه به این امر دست یافته و سازه‌هایی بنا کرده‌اند که به‌خوبی سیل را مهار کرده و می‌توانند از آن بهره‌برداری کنند.

شکل ۱- هوتک

هوتک چیست؟

PTMP/SK/R&D/A/ Hotak 01 /23062023

مناطق قابل اجرا

بهطور کلی، هوتک در مناطق خشک و جلگه‌های رسی با شیب کم قابل اجرا است. براساس گزارش‌ها، هم‌اکنون در منطقه دشتیاری و چابهار بیش از ۲۰۰۰ هوتک، آب مورد نیاز بیش از ۲۴۰ روستا را تأمین می‌کنند.

مشخصات هوتک

گودال‌های حفر شده با اشکال هندسی دایره، مستطیل، مربع با عمق ۳ تا ۵ متر است که در زمینی با بافت ریزدانه (رسی و سیلتی) ساخته شده و اطراف آن دیواره خاکی با ارتفاع حدود یک تا ۲ متر ایجاد می‌شود. حجم ذخیره هوتک‌ها بین ۱۰۰ تا ۴۰۰ مترمکعب بوده که از طریق دروازه و کانال آبیگری، فقط از آب سیلاب پر می‌شوند. حجم مناسب ذخیره آب در هوتک‌ها و ماندگاری آب در آن‌ها (۷ تا ۹ ماه از سال)، امکان تأمین آب مورد نیاز برای نهال‌کاری در عرصه‌های مرتعی مناطق خشک و بیابانی را فراهم آورده و مجریان پروژه‌های احیایی می‌توانند با استفاده از تانکر، آب را از محل هوتک به عرصه‌های احیایی منتقل کنند.

فواید احداث هوتک

- تأمین آب شرب انسان، دام‌های اهلی و حیات وحش
- کنترل سیلاب و فرسایش خاک
- تأمین آب مورد نیاز عملیات احیایی در مراتع
- امکان درختکاری در حاشیه هوتک و ارتقای سرانه فضای سبز
- اشتغال‌زایی و ارتقای سطح معیشتی روستاییان منطقه از طریق آبی‌پروری

حفاظت و نگهداری هوتک

یکی از اشکالاتی که بر هوتک‌ها وارد است، کیفیت بسیار نامطلوب آب آن است، زیرا حتی ابتدایی‌ترین روش‌های حفاظت و جلوگیری از آلودگی مانند ایجاد دیوار یا سیم‌توری (که حیوانات به آن دسترسی مستقیم نداشته باشند) برای آن‌ها در نظر گرفته نمی‌شود. بنابراین، آب هوتک‌ها از نظر کیفی و ظاهری در معرض آلودگی‌های زیادی قرار دارد. از اینرو، حفاظت، حصارکشی، رسوب‌برداری، لایروبی سالانه و بهسازی و ایجاد

هوٲك چيست؟

PTMP/SK/R&D/A/ Hotak 01 /23062023

سكو براي برداشت آب و همچنين تمهيدات لازم براي كاهش احتمال سقوط اطفال به داخل هوٲك كاملا ضروري است.

منبع

خليفة زاده، رستم؛ خداقلي، مرتضى؛ افتخاري، عليرضا. (١٤٠٢). هوٲك، آبانباري مناسب براي تأمين آب عمليات نهالڪاري در مراتع جنوب كشور. تهران: نشر آموزش كشاورزي

تعاوني پٲرو تمدن مهام پارس

